

มิติของเทคโนโลยีการศึกษากับการสอนทางไกล

นำเสนอเมื่อ : 9 ก.ค. 2551

มิติของเทคโนโลยีการศึกษากับการสอนทางไกล

โดย ผศ.ดร.สังคม ภูมิพันธุ์

http://202.28.32.42/drsam/index.php?option=com_content&task=view&id=44&Itemid=1

ความนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนทุก ๆ สาขาอาชีพ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ ทฤษฎี และวิถีชีวิตในการดำรงชีวิต ในสภาพปัจจุบัน และเนื่องจากเทคโนโลยีการศึกษาได้เข้ามาช่วยสนับสนุนให้การศึกษาเกิดขึ้นได้ง่าย และสะดวกต่อการเรียนรู้ คนเราจึงควรรับรู้ เข้าใจ และนำข้อดีของเทคโนโลยีการศึกษานี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ว่า การศึกษาทำให้เกิดการพัฒนา และการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สุด คือการให้คนในประเทศได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ สภาพสังคมและแมจะอยู่ที่ใดก็สามารถได้รับการศึกษาตามต้องการ เนื้อหา การศึกษาในปัจจุบันอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการศึกษามาช่วย จัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นการรับรู้ และเข้าใจเทคโนโลยีการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง เทคโนโลยีการศึกษาสามารถแยกองค์ประกอบ ได้เป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 เกี่ยวข้องกับหน้าที่ (Function) ที่เทคโนโลยีการศึกษามีต่อการศึกษา ซึ่งมีอยู่ 3 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหาร การศึกษาทางไกลจำเป็นต้องมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการบริหารแนวใหม่ต้องใส่ใจคุณภาพหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านบุคคล บริหารวิชาการ บริหารโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

1.1 ด้านวิชาการ ดังที่กล่าวมาแล้ว วิชาการในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการคิดเชิงวิชาการต้องเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อไม่กี่วันมานี้ก็คือ การกำหนดดาวนพเก้า หรือดาวเคราะห์ ที่มีเพียง 8 ดวงโดยดาวพลูโตถือว่าเป็นดาวเคราะห์แคระ อันเป็นความรู้ใหม่ที่แตกต่างจากที่เคยร่ำเรียนมาในอดีต

1.2 ด้านการบริหาร การศึกษาทางไกล ต้องเกี่ยวข้องกับการให้บริการกับผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการบริการต้องรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพและนี่ถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ

มิติที่ 2 เกี่ยวข้องกับระบบและการจัดการ (System and management) ที่เทคโนโลยีการศึกษามีต่อการศึกษาซึ่งมีอยู่ 7 ด้าน

ได้แก่

2.1 การจัดระบบ ปัจจุบันการทำงานใด ๆ ต้องยึดถือระบบ เพราะการมีระบบที่ดีหมายถึง

ประสิทธิภาพและคุณภาพของงาน เทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบัน หมายถึง ระบบ (System) มีได้หมายถึงเฉพาะเครื่องมือ และอุปกรณ์เท่านั้น ระบบที่ผู้เขียนได้พัฒนาขึ้นมาคือ มืองค์ประกอบคือ ดูด (Input) สับ ชั้บ ชั้บ ชั้บ (Process) สูด (Output) สาย (Feedback)

2.2 พฤติกรรม การศึกษาทางไกล ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นหลัก รวมถึงรูปแบบการเรียนรู้เพื่อผลิตและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้เรียนนั้น

2.3 วิธีการ การศึกษาทางไกล ต้องมีวิธีการที่หลากหลายใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้

2.4 การสื่อสาร การสื่อสารเข้ามามีบทบาทในกระบวนการเรียนการสอนทุก ๆ ประเภท ทั้งวิธีการสอนแบบดั้งเดิม และวิธีการสอนแนวใหม่ โดยเฉพาะการศึกษาทางไกลในปัจจุบันมีรูปแบบที่ไม่เหมือนเดิม มีผู้ส่ง ผู้รับ ที่แตกต่างกันและใช้ช่องทางหลากหลาย เป็นต้น

2.5 สภาพแวดล้อม เทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ มีส่วนสัมพันธ์กับการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบ

2.6 การจัดการ องค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของเทคโนโลยีการศึกษาคือการจัดการโดยเฉพาะ การศึกษาทางไกล ในปัจจุบันต้องใช้เทคนิคการจัดการที่มีประสิทธิภาพ จึงจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีทั้ง 4M (Man, Money, Material, และ Management) รวมถึง Information และ Technology ด้วยซึ่งเรียกได้ว่าต้องมี 4MIT นั้นเอง

2.7 การประเมิน การประเมินผลเป็นส่วนประกอบของระบบ คือ Input Process Output และ Feedback การที่จะรู้วาระบบดีหรือไม่ดี ต้องมีการประเมินอยู่เสมอ ๆ ทั้งภายในและภายนอก จึงจะรู้วาระสิทธิภาพ และคุณภาพเป็นอย่างไร และมีข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นเช่นไร ทั้งนี้การศึกษาทางไกลต้องยิ่งให้ความสำคัญในการประเมิน

มิติที่ 3 เกี่ยวข้องกับลักษณะของการศึกษา (Types) ที่เทคโนโลยีการศึกษามีต่อการศึกษาซึ่งมี 4 ด้านได้แก่

3.1 การศึกษาในระบบ

ซึ่งปัจจุบันนี้มีการเรียนการสอนในระบบทุกระดับและรัฐบาลได้ขยายการศึกษาในระบบออกไปครอบคลุมทุกพื้นที่ และมีการขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่มีจำนวนปีมากขึ้น เทคโนโลยีการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทต่อการศึกษา ในระบบมาเป็นเวลาอันยาวนาน

3.2 การศึกษานอกระบบ ปัจจุบันนี้รูปแบบการศึกษาเปลี่ยนไป การศึกษานอกระบบได้เข้ามามีบทบาทมาก โดยเฉพาะการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีการทำงานไปด้วยและศึกษาไปด้วยโดยไม่ต้องเสียเวลา แต่สามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าไปได้

3.3 การศึกษาทางไกล การศึกษาทางไกล จะสัมพันธ์อย่างยิ่งกับประเด็นต่าง ๆ คือ การออกแบบและพัฒนา รูปแบบการศึกษาทางไกลในปัจจุบัน มีปรัชญาว่า ใครก็ได้ อยู่ที่ไหน ก็ได้สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกหนทุกแห่ง ไม่ได้ติดอยู่กับสถานที่หรือเวลา ดังนั้นการออกแบบวิชาต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว และเมื่อออกแบบและพัฒนาแล้วต้องมีการจัดการที่ดี ทั้งระบบการให้บริการ การตรวจสอบ ติดตาม นอกจากนั้น การสนับสนุน ส่งเสริมเผยแพร่ ก็เป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาทางไกลปัจจุบันได้นำเทคโนโลยีเครือข่ายมาช่วยสนับสนุนมาก โดยเฉพาะที่เรียกว่า ดิจิตอลอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ รวมถึง e-Learning ที่จะมามีบทบาทต่อการศึกษาในรูปแบบนี้อย่างมากมาย

3.4 การเผยแพร่และฝึกอบรม นอกจากทำวิจัยติดตามผล และพัฒนาเพื่อให้เกิดความก้าวหน้า มืองค์ความรู้ใหม่ ๆ แล้ว การนำเทคโนโลยีมาใช้ต้องมีการเผยแพร่ให้ทราบข้อดี ข้อด้อย และให้นำไปใช้มากขึ้น จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้พัฒนาความรู้อยู่เสมอ

การเผยแพร่และฝึกอบรมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของเทคโนโลยีการศึกษา

ส่งท้าย

จะเห็นได้ว่า การศึกษาทุกลักษณะมีความสัมพันธ์อย่างยิ่ง กับการออกแบบและพัฒนา
อาทิการออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ผ่านเครือข่ายหรือ e-Learning
การจัดระบบการเรียนการสอนที่สอดคล้อง เพื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา
ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีการศึกษานับสนับสนุนส่งเสริมให้การศึกษาสามารถทำได้ง่าย สะดวก
โดยเฉพาะการศึกษาทางไกลที่เห็นว่า ผู้เรียนสามารถเรียนที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ก็ได้ และการส่งเสริมเผยแพร่
เพื่อให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ และให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจได้ทราบ ได้ช่วยสนับสนุน
กำหนดเป็นประเด็นของการวิจัยต่อไป